

Utbildningsinspektion i Gånghesterskolan och Aplaredskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Aplaredskolan och Gånghesterskolan den 15 respektive 22 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Aplaredskolan och Gånghesterskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Aplaredskolan och Gånghesterskolan intervjuades elever, lärare och skolläring. Föräldrar med barn i olika årskurser intervjuades vid ett möte för föräldrar

till elever i skolorna i Dalsjöfors kommun. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen och årskurserna 1–6 i grundskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

I rektorsområdet finns två skolor Aplaredskolan och Gånghesterskolan. Antal elever i skolorna framgår av nedanstående tabell:

Aplaredskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	35
Förskoleklass	10
Grundskola	85
Gånghesterskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	57
Förskoleklass	14
Grundskola	143

Aplaredskolan och Gånghesterskolan är belägna i Dalsjöfors kommun. Aplaredsskolan ligger ca 15 km sydost om Borås centrum medan Gånghesterskolan ligger 5 km öster om Borås centrum.

Aplaredskolans äldsta delar är från mitten av 1950-talet. Under 1970-talet gjordes en tillbyggnad där nu årskurserna 4–6 har sina klassrum. För fem år sedan genomfördes den senaste om- och tillbyggnaden som bl.a. innebar att antalet gruppum ökades och förskolan fick nya lokaler inne i skolan. Det finns en stor skolgård med goda möjligheter till aktiviteter för barnen. För slöjdundervisningen får eleverna åka till Gånghesterskolan. Undervisning i hem- och konsumentkunskap samt språkval får Aplaredskolans elever på Dalsjöskolan. Aplaredskolan har ett stort geografiskt upptagningsområde och drygt 20 procent av skolans elever åker skolskjuts.

Gånghesterskolan är byggd 1952 och en större tillbyggnad gjordes i mitten på 1970-talet. Den senaste om- och tillbyggnaden gjordes 1996 då bland annat personalrum med konferensmöjligheter och lärararbetsplatser skapades. Förskoleklassen och skolbarnsomsorgen har sina lokaler i en paviljong på skolområdet. Skolgården ger goda möjligheter till stimulerande aktiviteter. För undervisning i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 och språkval i årskurs 6 får eleverna åka till Engelbrektskolan. Engelbrektskolan är också den skola som tar emot Gånghesterskolans elever för årskurserna 7–9. Detta kommer att ändras från 2007 då Dalsjöskolan blir mottagande skola.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Gånghesterskolan och Aplaredskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skolorn, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Aplaredskolan och Gånghesterskolan erbjuder undervisning av god kvalitet som ger eleverna goda möjligheter att utveckla kun-

skaper i enlighet med de nationella målen. Stämningen på skolorna är mycket god och eleverna uppger att de är trygga i skolan. Observationer och intervjuer visar att eleverna har utvecklat förmågor i enlighet med läroplanens normer och värden och visar lust att lära. Personalen arbetar på ett medvetet sätt med värdegrundsfrågor och kränkande behandling är mycket ovanligt på skolorna.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolornas uppföljning av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas till att omfatta samtliga ämnen.
- Elevernas möjligheter till inflytande över och ansvar för det egna lärandet bör utvecklas på båda skolorna.
- Skolorna bör arbeta för att elevernas medvetenhet om målen för utbildningen ökar.
- Rektorn och personalen på Aplaredskolan bör analysera möjligheterna att förbättra individanpassning och stöd på skolan.
- Rektorn bör följa upp om stödåtgärderna i rektorsområdet som helhet är anpassade till den värdering av elevernas utveckling som görs på de båda skolorna.
- Skolornas kvalitetsredovisningar bör utvecklas så att de också omfattar den egna skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.
- Rektorns ledning av den pedagogiska verksamheten bör utvecklas.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Resultaten på de nationella proven i skolår 5 från de två senaste åren visar att måluppfyllelsen i ämnena svenska, matematik och engelska är god på Gånghesterskolan. Så gott som samtliga elever har nått målen. På Aplaredskolan har de två föregående läsåren andelen som inte nått målen varierat mellan 15 och 25 % i de olika ämnena. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att det rör sig om ett litet antal elever (15 respektive 12) där en enda elev representerar många procentenheter. Vid de nationella proven 2006 var resultaten på Aplaredskolan förbättrade.

Inspektörerna bedömer att det på Aplaredskolan och Gånghesterskolan finns ett tillfredställande system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska och matematik. Däremot redovisas få exempel på uppföljning och analys av kunskapsutvecklingen i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i kursplanerna.

Normer och värden

Det finns en god social gemenskap och ett vänligt klimat såväl elever emellan som mellan lärare och elever i både Gånghesterskolan och Aplaredskolan. Det-

ta är också vad samtliga intervjuade grupper framhåller. Enligt elever, lärare och skolledning är mobbning eller annan kränkande behandling mycket ovanligt vid skolorna och eleverna uttrycker att de trivs och känner sig trygga.

Gånghesterskolans och Aplaredskolans elever upplever att klassråd och elevråd ger inflytande och möjlighet att påverka sådant som är viktigt på skolan. Eleverna på Gånghesterskolan ger i intervjuer och visar vid observationer exempel på stort ansvarstagande för skolans verksamhet.

I Lpo 94 anges att skolan skall klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. När undervisningen planeras utifrån de nationella kursplanernas mål att stäva mot samt mål att uppnå ökar elevernas möjligheter att bli delaktiga i utbildningen och att förstå vilka kunskaper den skall leda till. Inte på någon av skolorna efterfrågar eleverna inflytande över lärandet och hur undervisningen läggs upp. Lärare och elever ger exempel på hur man kan påverka genom att välja redovisningsform, vad man studerar inom ett givet tema, om man vill jobba ensam eller i par eller välja fritt vad man vill göra när man blivit klar med det som alla i klassen jobbar med. Verksamhetsbesök och intervjuer visar att det finns brister i elevernas kunskap om målen för utbildningen. Om elever inte har vetskap om kursplaners mål blir det mycket svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för de viktiga frågorna kring lärandet och undervisningens planerande. Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör förbättra arbetet med att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen och förbättra arbetet med att utveckla elevernas delaktighet i sitt eget lärande och undervisningens upplägg.

Intervjuer med lärare och elever visar att elevernas delaktighet och ansvarstagande på Aplaredskolan inte heller blir nämnvärt större med stigande ålder.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Intervjuer med elever på båda skolorna visar att de genom exempelvis klassråd och elevråd har en väl fungerande samverkan kring såväl enskilda som skolövergripande frågor. Kontakten och dialogen mellan eleverna och lärarna respektive rektorn fungerar väl. Rektorn deltar i elevrådets möten och använder detta tillfälle för att informera sig om elevernas syn på situationen på skolan, lyssna in elevernas förslag och önskemål samt lämna information om viktiga frågor på skolan i allmänhet och återkoppla till elevernas synpunkter i synnerhet. Elevrådet har också möjlighet att framföra elevernas synpunkter i skolrådet där föräldrar, personal och skolledning deltar. Eleverna på båda skolorna visar i intervjuerna att de har stor tillit till sin förmåga att påverka skolans verksamhet i stort.

För att förebygga kränkande behandling bedriver Aplaredskolan och Gånghesterskolan ett arbete som inspektörerna bedömer har gett goda resultat. Aplaredskolan har exempelvis under två läsår arbetat med projektet "Krafttag för

respektfullhet och vårdat språk” där skolan och föräldrarna samverkar för att förbättra arbetsmiljön på skolan.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionstillfället hade de två skolorna i rektorsområdet ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmen behandlade dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolorna beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

På Aplaredskolan är alla lärarna organiserade i ett arbetslag medan man på Gånghesterskolan har ett arbetslag för lärarna i årskurserna 1–3 och ett arbetslag för lärarna i årskurserna 4–6. Förskoleklassens lärare deltar inte i arbetslagets planeringsarbete på någon av skolorna.

På Aplaredskolan och Gånghesterskolan kan inspektörerna se exempel på variation i arbetsformerna. I klassrummen ser inspektörerna flera exempel på arbetsformer som innehåller aktiviteter där elevernas eget skapande är ett medel för lärandet.

Intervjuer och dokument visar att skolornas mål och planering ligger i linje med nationella mål och riktlinjer. Kunskapssynen och synen på lärandet i skolorna speglar dem som uttrycks i Lpo 94 och i kursplanerna. Inom ramen för det som bestämts i kursplanerna har varje skola lokalt konkretiserat kursplanerna i samtliga ämnen.

Individanpassning och stöd

Aplaredskolan och Gånghesterskolan har rutiner för att tidigt upptäcka och arbeta med elever i behov av särskilda stödåtgärder. Lärarna har direkt kontakt med kommundelens specialpedagoger och får där hjälp med bedömning samt råd och stöd i det pedagogiska arbetet. Varannan vecka träffar rektorn personalen och har det som ett tillfälle att diskutera elever som är i behov av stöd. En gång per termin har skolorna elevhälsoträffar där rektor och kommundelens resursgrupp (kurator, skolsköterska, specialpedagog och psykolog) träffar arbetslagen och följer upp elever och de insatser som tidigare beslutats, ser över resursernas fördelning och beslutar om nya åtgärder som utredningar eller stödinsatser. Inspektörerna bedömer att skolorna har fungerande rutiner när det gäller att identifiera elever i behov av särskilda stödåtgärder.

Aplaredskolan och Gånghesterskolan upprättar åtgärdsprogram för alla elever som är i behov av särskilda stödåtgärder. De åtgärdsprogram som presenterats för inspektörerna saknar dock tydliga utvärderingsbara målsättningar på kort och lång sikt.

Enligt Lpo 94 har rektorn ansvaret för att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärarna gör. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika behov.

Som tidigare redovisats når Gånghesterskolan mycket goda utbildningsresultat med de förutsättningar man har och de resurser man tilldelats. Apledredsskolan däremot har sämre måluppfyllelse med de förutsättningar de har och de resurser de tilldelats. Personalen på Gånghesterskolan anser att personalförstärkningar ytterligare skulle förbättra måluppfyllelsen men visar också på andra åtgärder man vidtar i det pedagogiska arbetet och hur man använder befintliga resurser. Exempelvis beskriver lärarna hur man tillfälligt organiserar om undervisningsgrupperna för att tillgodose elevers stödbehov. I intervjuer med personalen på Apledredsskolan däremot nämns endast personalförstärkningar som en åtgärd för att förbättra situationen. Även föräldrar på Apledredsskolan framför samma synpunkt till inspektörerna. Inspektörerna bedömer därför att rektorn och personalen på Apledredsskolan bör analysera olika möjligheter att förbättra individanpassning och särskilt stöd på skolan. Rektorn bör också följa upp om stödåtgärderna i rektorsområdet som helhet är anpassade till den värdering av elevernas utveckling som görs på de båda skolorna.

Utvärdering av lärandet

Skolorna upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. Detta sker i samband med utvecklingssamtalen och utvecklingsplanerna följs upp efter en termin vid nästa utvecklingssamtal. De individuella utvecklingsplaner som inspektörerna studerat behandlar i huvudsak läroplanens mål att sträva mot och utvecklingen inom ämnena matematik, svenska och engelska. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolan intensifierar sitt arbete med att utifrån grundskoleförordningens krav upprätta dessa planer för varje elev.

På Apledredsskolan utvärderar eleverna i hög utsträckning verksamheten efter veckan, terminen och efter teman. Utvärderingarna är i de exempel inspektörerna studerat utformade så att eleverna kan reflektera över sitt lärande och sin arbetsinsats under den aktuella perioden.

Målen konkretiseras i arbetsplaner som finns dokumenterade för de olika ämnena. Apledredsskolan och Gånghesterskolan har väl utvecklade system för att följa upp, diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska och matematik. Som tidigare nämnts i denna rapport framkommer det inte vid inspektionen att skolorna har system för att analysera och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i kursplanernas övriga ämnen. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör utveckla detta arbete.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Apledredsskolans och Gånghesterskolans kvalitetsredovisningar följer den mall som utarbetats av Borås kommun. Skolornas kvalitetsredovisningar uppfyller kraven enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Utifrån intervjuer med lärarna framgår att skolornas kvalitetsredovisning endast i ringa grad påverkar verksamhetens utveckling vid skolan. Exempelvis upplever lärarna på Gånghesterskolan att kvalitetsredovisningen i den form som anbefalls av Borås kommun försvårar kvalitetsarbetet de vill bedriva på den egna skolan. Inspektörerna kan inte se att skolornas kvalitetsredovisning ger en redovisning

av skolans kvalitet eller att den kan användas som ett redskap för utveckling av skolan. Inspektörerna ser inte heller sambandet mellan mål, åtgärder och resultat i Aplaredskolans och Gånghesterskolans kvalitetsredovisningar.

Inspektörerna bedömer därför att skolornas kvalitetsredovisningar bör utvecklas så att de också omfattar den egna skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Skolledning och kommunikation

Aplaredskolan och Gånghesterskolan har samma rektor. Rektorn har också ansvar för förskoleverksamheten i Gånghester och Aplareds samhällen. Totalt har rektorn 66 medarbetare som han är chef och ledare för. Rektorn har lärarbakgrund, lång erfarenhet som rektor och har genomgått statlig skolledarutbildning i mitten på 1980-talet. Gånghesterskolan har haft nuvarande rektor sedan 1991. Efter en omorganisation i kommundelen 2003 tillhör även Aplaredskolan rektorns ansvarsområde.

Rektorn anser att kommunikationen fungerar på ett bra sätt mellan huvudmannen, kommunalförvaltningen och skolans ledning. Likaså anser rektorn och skolans personal att den interna kommunikationen fungerar bra på skolorna.

Vid intervjuer med elever, personal och föräldrar framkommer att rektorn är känd av alla och förtrogen med verksamheten.

Läroplanen anger att rektorn skall vara pedagogisk ledare och ansvara för att skolverksamheten inriktas på att nå de nationella målen. Personalen vid båda skolorna uppger att rektorn inte har, eller ges, förutsättningar att ta ett övergripande ansvar för ledningen av den pedagogiska utvecklingen vid skolan. I intervjuer med rektorn och lärarna framgår att den pedagogiska utvecklingen drivs av lärarna själva. Personalen och rektorn anger att rektorns omfattande ansvarsområde är en bidragande orsak till att den pedagogiska ledningen är eftersatt. Enligt inspektörernas bedömning bör rektorns pedagogiska ledning av skolorna utvecklas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Vid Aplaredskolan och Gånghesterskolan är elevens val en schemalagd aktivitet två gånger per månad. Eleverna kan välja bland flera av skolans ämnen men kan också fördjupa sig i ämnesövergripande aktiviteter som t.ex. experiment och bakning.

Personal

Aplaredskolan och Gånghesterskolan har förhållandevis små undervisningsgrupper i skolan. Innevarande läsår har Aplaredskolan 5,25 lärartjänster fördelade på 6 personer och Gånghesterskolan har 9,25 lärartjänster fördelade på 12 personer. Lärartätheten vid Aplaredskolan och Gånghesterskolan utgår från kommundelens tilldelningsnorm på 6,55 lärare per 100 elever. Till detta kom-

mer del i specialpedagoggruppen i kommundelen vilket i genomsnitt motsvarar 0,45 lärare per 100 elever. Samtliga lärare vid skolorna har lärarutbildning. I viss utsträckning fördelas undervisningen efter lärarnas olika ämneskompetenser.

Så gott som samtliga lärare har genomgått en kurs i specialpedagogik om fem poäng. I intervjuerna med lärarna ges också andra exempel på kompetensutveckling som de genomgått den senaste tiden men lärarna menar också att det saknas pengar för specifika individuella utbildningar. Lärarna framhåller att metodträffar i kommundelens pilotprojekt också ger en värdefull kompetensutveckling.

Eleverna har tillgång till skolsköterska vid fasta tider varje vecka och skolläkare vid behov.

Lokaler, pedagogiska material och utrustning

Aplaredskolans skolgård är stor och det finns lekredskap som ger möjlighet till intressanta aktiviteter för barnen. Skog och grönområden finns i skolans närhet. Även Gånghesterskolan har en stimulerande utemiljö. Fotbollsplanen och vissa redskap på skolgården är dock så populära att utrymmet inte räcker till. Skolan har därför schemalagt klasserna på de olika delarna av skolgården.

Tillgången till datorer och andra läromedel är anpassad till en tidsenlig och ändamålsenlig utbildning enligt inspektörernas bedömning. Läroböcker återanvänds på skolorna och det finns exempel på både gamla årgångar och slitna exemplar.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Mats Lindström
Bosse Jersenius